

תרגום: ליאת ברגמן, עריכה: ליאת שליט. דצמבר 2023.
תרגום זה נעשה במסגרת פרויקט 'הפגישה החתוכה: מפגש עם אוריינטציה לאקאניאנית', סדרת פודקאסטים של פרויקט דור a וליווה את הוצאת הפרק השישי - "שיבה.מאוקטובר", פודקאסט שיצא לאור לאחר הטבח בשבעה לאוקטובר 2023.

ראיון עם

פרויד

ג'. ס. ווירק, 1926

זיגמונד פרויד מילא תפקיד חשוב בחיים האינטלקטואליים של העולם כל כך הרבה זמן, שכמו ברנד שו, הוא כמעט חדל מלהיות אדם. הוא כוח תרבותי שניתן להקצות לו מקום היסטורי מובהק באבולוציה של הציוויליזציה.

"השוו אותי לקולומבוס, דרווין, קפלר, והוקעתי בשיכור", מעיר פרויד עצמו בסקירה של ההיסטוריה של הפסיכואנליזה. יש כאלו, אפילו היום, שמביטים עליו בעל הרפתקן מדעי. העתיד יזכה אותו בתואר קולומבוס של הלא מודע.

קולומבוס, שרק חיפש מעבר חדש לקתאי, גילה יבשת. פרויד, בניסיון למצוא שיטה חדשה של טיפול נפשי, גילה יבשת חבויה של תודעת האדם.

פרויד מביא חזרה לפתחנו את הכוחות הספציפיים שבתוכנו, אלו הקושרים אותנו לעבר האינפנטילי שלנו ואל העבר של הגזע. לאורה של הפסיכואנליזה, אנו יכולים להבין בפעם הראשונה את חידת הטבע האנושי.

הייתה לי הזכות להיות אורחו של פרויד בכמה הזדמנויות. בכל פעם הוא חשף בעיני הצעות חדשות לאישיותו המרתקת.

ג.ס.ו.-1927

"שבעים שנה לימדו אותי לקבל את החיים בענווה עליזה."

הדובר היה פרופסור זיגמונד פרויד, מגלה הארצות האוסטרי הגדול של מעמקי עולם הנפש. כמו הגיבור היווני הטראגי, אדיפוס, ששמו קשור באופן כל כך אינטימי עם הרעיונות המנחים של הפסיכואנליזה, פרויד התעמת באומץ עם הספינקס.

כמו אדיפוס, הוא פתר את החידה שלה. אף בן תמותה לא הגיע קרוב יותר להסביר את סוד ההתנהלות האנושית מאשר פרויד.

פרויד הוא לפסיכולוגיה מה שגלילאו היה לאסטרונומיה. הוא הקולומבוס של התת-מודע. הוא פתח נופים חדשים, הוא הדהד עומקים חדשים. הוא שינה את מערכת היחסים של כל דבר בחיים לכל דבר אחר, על ידי פענוח המשמעות החבויה ברשמים שנרשמו על לוחות הלא מודע.

זירת התרחשותה של שיחתנו - הייתה בית הקיץ של פרויד על זמרינג, הר באלפים האוסטריים, בו וינה האופנתית אוהבת להתכנס.

ראיתי בפעם האחרונה את אבי הפסיכואנליזה בביתו הלא יומרני בעיר הבריה האוסטרית. השנים הספורות בין הביקור האחרון שלי לבין ההווה הכפילו את הקמטים במצחו. הם העצימו את החיזורון התלמודי שלו. פניו היו משוכים, כמו בפאב. מוחו היה ערני, רוחו לא שבורה, אדיבותו ללא דופי כמו פעם, אך הפרעה קלה בדיבור שלו הזעיקה אותי.

נראה שהשפעה ממארת על הלסת העליונה חייבה ניתוח. מאז אותו זמן, פרויד לובש אביזר מכני כדי להקל על הדיבור. כשלעצמו, זה לא יותר גרוע מאשר חבישת משקפיים. נוכחותו של מכשיר המתכת מביכה את פרויד יותר משמביכה את מבקריו. זה בקושי מורגש לאחר שמדברים איתו זמן מה. בימים הטובים שלו, לא ניתן לשים לב לכך כלל. אבל עבור פרויד עצמו, זה גורם לעצבנות תמידית.

"אני מתעב את הלסת המכנית שלי, כי ההתמודדות עם המנגנון גוזלת כל כך הרבה כוח יקר. ובכל זאת אני מעדיף לסת מכנית על ללא לסת בכלל. אני עדיין מעדיף קיום על פני הכֶּחָה."

"אולי האלים חביבים עלינו", המשיך לומר אבי הפסיכואנליזה, "על ידי הפיכת החיים ללא נעימים יותר ככל שאנו מתבגרים. בסופו של דבר, המוות נראה פחות בלתי נסבל מאשר המשאות הסבוכים שאנו נושאים".

פרויד מסרב להודות שהגורל נושא עבורו זדוניות מיוחדת.

"למה", הוא אמר בשקט, "אני צריך לצפות לטובה מיוחדת כלשהי? הגיל, עם אי-הנחת הגלויה שלו, מגיע לכולם. זה מכה אדם אחד כאן, ואחד שם. המכה שלו תמיד נוחתת בנקודה חיונית. הניצחון הסופי שייך תמיד לתולע הכובש.

כבן- כבו האורות-כבו פולם!

ומעל כל רטט צורה

הווילון קמעטה קבורה

מטה יורד בתנופת סערה

עת מלאכים, כולם לאים נהים

מתקוממים, חושפים, מאשרים

באשר המחזה הינו טרגדיה בשם "אדם"

והתולע הכובש הוא גיבורה.¹

¹ Poe, Edgar Allen in "The Conqueror Worm", 1843. בתרגום חופשי של אליזבט בלום תמיר.

"אני לא מתמרד נגד הסדר האוניברסלי. אחרי הכל", חוקר המוח האנושי המשיך, "חייתי למעלה משבעים שנה. היה לי מספיק מה לאכול. נהניתי מהרבה דברים – החברות עם אשתי, ילדיי, השקיעות. ראיתי את הצמחים גדלים באביב. מדי פעם, הושטה אליי יד ידידותית. פעם או פעמיים פגשתי בן אדם שכמעט הבין אותי. מה עוד אני יכול לבקש?"

"חייתה לך", אמרתי, "תהילה. העבודה שלך משפיעה על הספרות של כל ארץ. האדם מביט על החיים ועל עצמו בעיניים אחרות בזכותך. ולאחרונה ביום הולדתך השבעים העולם התאחד לכבד אותך - למעט האוניברסיטה שלך!"

"אם אוניברסיטת וינה חייתה מוקירה אותי, זה היה רק מביך אותי. אין שום סיבה שהם יאמצו לא אותי ולא את הדוקטרינה שלי רק כי אני בן שבעים. אני לא מייחס חשיבות מיוחדת לעשורים."

"התהילה מגיעה אלינו רק אחרי שאנחנו מתים, ולמען האמת, מה שבא אחר כך לא מדאיג אותי. אין לי שום שאיפה לתהילה שלאחר המוות. הצניעות שלי היא לא סגולה."

"האם זה לא אומר לך משהו, ששמך ימשיך?"

"שום דבר, גם אם הוא צריך, וזה בשום אופן לא בטוח. אני מתעניין הרבה יותר בגורל ילדיי. אני מקווה שהחיים שלהם לא יהיו כל כך קשים. אני לא יכול להפוך את חייהם לקלים יותר משמעותית. המלחמה כמעט חיסלה את ההון הצנוע שלי, את החסכוניות של חיי. עם זאת, למרבה המזל, הגיל אינו עול כבד מדי. אני יכול להמשיך! העבודה שלי עדיין מסבה לי הנאה."

הלכנו למעלה ולמטה בשביל קטן בגינה התלולה של הבית. פרויד ליטף בעדינות שיח פורח בידיו הרגישות.

"אני מתעניין הרבה יותר בפריחה הזו", הוא אמר, "מכל דבר שעלול לקרות לי אחרי שאמות."

"או אתה, אחרי הכל, פסימיסט מוחלט?"

"אני לא. אני לא מרשה לשום השקפה פילוסופית לקלקל את ההנאה שלי מהדברים הפשוטים של החיים."

"האם אתה מאמין בהתמדה של האישיות לאחר המוות בכל צורה שהיא?"

"לא הקדשתי מחשבה לעניין. כל מה שחי נובל. למה שאני אשרוד?"

"האם תרצה לחזור בצורה כלשהי, לקום מחדש מהעפר? במילים אחרות, אין לך משאלה להיות בן אל-מוות?"

"למען האמת, לא. אם מישהו מזהה את המניעים האנוכיים העומדים בבסיס כל התנהלות אנושית, אזי אין לו

שמץ של רצון לחזור. החיים, שנעים במעגל, עדיין יהיו אותו דבר.

"יתרה מכך, גם אם החזרה הנצחית של הדברים, אם להשתמש בביטוי של ניטשה, הייתה רוקמת בנו מחדש את מלבושינו הפשרניים, מה זה יועיל ללא זיכרון? לא יהיה קשר בין עבר לעתיד.

"ככל שזה נוגע אלי, אני לחלוטין שבע-רצון לדעת שהמטרד הנצחי של החיים יסתיים סוף סוף. החיים שלנו הם בהכרח סדרה של פשרות, מאבק בלתי פוסק בין האגו לסביבתו. המשאלה להאריך חיים בצורה מופרזת נראית לי אבסורדית".

"האם אתה מסתייג מניסיונותיו של עמיתך שטיינאך להאריך את המחזוריות של הקיום האנושי?"

"שטיינאך לא עושה שום ניסיון להאריך חיים. הוא רק נלחם בזקנה. על ידי הקשה על מאגר כוח בתוך הגוף שלנו, הוא עוזר לרקמה להתנגד למחלות. הפרוצדורה השטיינאכאית לעיתים מעכבת תאונות ביולוגיות מטרידות, כמו סרטן, בשלבים הראשונים שלהן. זה הופך את החיים לניתנים יותר לחיותם. זה לא הופך את החיים לראויים לחיותם.

"אין סיבה מדוע שנרצה לחיות יותר זמן. אבל יש כל הסיבות מדוע אנו צריכים לרצות לחיות עם הכמות הקטנה ביותר של אי נוחות שניתן."

"אני שמח באופן נסבל, כי אני אסיר תודה על היעדר כאב, ועל ההנאות הקטנות בחיים, על הילדים שלי ועל הפרחים שלי!"

"ברנרד שו טוען שהשנים שלנו מעטות מדי. הוא חושב שהאדם יכול להאריך את תוחלת החיים שלו, אם ירצה בכך, כוח הרצון שלו יכול להשפיע על כוחות האבולוציה. האנושות, הוא חושב, יכולה לשחזר את אריכות החיים של האבות".

"ייתכן", השיב פרויד, "שהמוות עצמו אולי אינו הכרח ביולוגי. אולי אנחנו מתים כי אנחנו רוצים למות."

"כפי ששנאה ואהבה לאותו אדם שוכנים בחיקנו בו זמנית, כך כל חיים מורכבים מאיווי לשימור עצמם, ומאיווי אמביוולנטי להשמדת עצמם."

"כפי שלגומיה מתוחה יש נטייה לקבל את צורתה המקורית, כך כל החומר החי, במודע או שלא במודע, משתוקק להשיב את האינרציה השלמה והמוחלטת של קיום לא אורגני. משאלת המוות ומשאלת החיים שוכנות זו לצד זו, בתוכנו."

"המוות הוא בן הזוג של האהבה. ביחד הם שולטים בעולם. זה המסר של הספר שלי, מעבר לעקרון העונג."

"בהתחלה הפסיכואנליזה הניחה שהאהבה היא הכי חשובה. היום אנחנו יודעים שהמוות חשוב לא פחות."

"מבחינה ביולוגית, כל יצור חי, לא משנה עד כמה החיים בווערים בתוכו, משתוקק לנירוונה, כמה להפסקת 'הקדחת הנקראת חיים', כמה לחיק אברהם. התשוקה עשויה להיות מוסווה על ידי עקיפות שונות. אף על פי כן, האובייקט האולטימטיבי של החיים הוא הכחדה של עצמם!"

"זו, קראתי, היא הפילוסופיה של ההרס העצמי. זה מצדיק שחיטה עצמית. זה צריך להוביל באופן הגיוני להתאבדות העולמית שחזה אדוארד פון הרטמן."

"האנושות לא בוחרת בהתאבדות, כי חוק הווייתה מתעב את המסלול הישיר אל המטרה שלה. החיים חייבים להשלים את מחזוריות הקיום שלהם. בכל ישות נורמלית, משאלת החיים חזקה מספיק כדי לאזן את משאלת המוות, אם כי בסופו של דבר משאלת המוות מתגלה כחזקה יותר."

"אנחנו עשויים להשתעשע בהצעה הדמיונית שהמוות מגיע אלינו מרצוננו. זה אפשרי שנוכל להביס את המוות, אך לא את היותו בן ברית בחיקנו.."

"במובן הזה, "הוסיף פרויד בחיך, "ייתכן שנצדק אם נאמר שכל מוות הוא התאבדות במסווה."

נהיה קריר בגינה.

המשכנו את שיחתנו בחדר העבודה.

ראיתי ערימה של כתבי יד על השולחן בכתב ידו המסודר של פרויד.

על מה אתה עובד?" שאלתי.

"אני כותב הגנה על אנליזה בידי הדיוטות, פסיכואנליזה שנעשית על ידי הדיוטות. הרופאים רוצים להפוך את האנליזה בידי מי שאינם רופאים מורשים לבלתי חוקית. היסטוריה, הפלגיאריסטית הזקנה, חוזרת על עצמה אחרי כל גילוי. הרופאים נלחמים בכל אמת חדשה בהתחלה. אחר כך מנסים לתפוס עליה מונופול."

"האם קיבלת הרבה תמיכה מהדיוטות?"

"כמה מהתלמידים הטובים ביותר שלי הם הדיוטות."

"אתה עובד הרבה?"

"בוודאי. ברגע זה ממש, אני עובד על מקרה קשה, פורם את הקונפליקטים הנפשיים של פצינט חדש

ומעניין."

"גם הבת שלי היא פסיכואנליטיקאית, כפי שאתה רואה..."

בנקודה זו הופיעה העלמה אנה פרויד ואחריה הפצינט שלה, נער בן אחת עשרה, ללא-ספק אנגלו-סקסי

במאפייניו. הילד נראה מאושר לחלוטין, אינו מודע לחלוטין לקונפליקט או לסבך באישיותו.

"האם אי פעם, שאלתי את פרופסור פרויד, "עשית אנליזה לעצמך?"

"בוודאי."

הפסיכואנליטיקאי חייב כל הזמן לעבור אנליזה בעצמו. "היותנו באנליזה מאפשרת לנו לעשות אנליזה טובה יותר לאחרים. הפסיכואנליטיקאי הוא כמו שער לעזאזל של העברים. אחרים מעמיסים עליו את חטאיהם. עליו להתאמן על אומנותו עד הסוף כדי להיחלץ מהעול המוטל עליו".

"תמיד נראה לי, " הערתי, "שהפסיכואנליזה מעוררת בהכרח אצל כל העוסקים בה, את רוח החסד הנוצרי. אין דבר בחיי האדם שהפסיכואנליזה לא יכולה לגרום לנו להבין. 'Tout comprendre c'est tout pardonner' – להבין הכל, זה לסלוח לכל".

"להיפך, " רעם פרויד, כשתווי פניו מניחים חומרה עזה של נביא עברי. "להבין הכל, זה לא לסלוח על הכל. הפסיכואנליזה מלמדת אותנו לא רק ממה אנחנו עלולים לסבול, היא גם מלמדת אותנו ממה עלינו להימנע. היא אומרת לנו מה יש להכחיד. סובלנות לרוע היא בשום אופן לא תולדה של ידע."

"לפתע הבנתי מדוע פרויד הסתכסך באופן כה מר עם אלה מחסידי שנטשו אותו, מדוע אינו יכול לסלוח על יציאתם מדרך הישר של הפסיכואנליזה האורתודוקסית. תחושת הצדק שלו היא מורשת אבותיו. זו מורשת שהוא גאה בה, כפי שהוא גאה בגזע שלו."

"השפה שלי, " הוא הסביר לי, "היא גרמנית. התרבות שלי, ההישגים שלי הם גרמניים. החשבתי את עצמי כגרמני מבחינה אינטלקטואלית, עד שהבחנתי בצמיחת הדעות הקדומות האנטישמיות בגרמניה ובאוסטריה הגרמנית. מאז, אני מחשיב את עצמי כבר לא גרמני. אני מעדיף לקרוא לעצמי יהודי".

קצת התאכזבתי מההערה הזו.

נראה לי שרוחו של פרויד צריכה לשכון בגבהים, מעבר לכל דעה קדומה של גזע, שהוא צריך להיות בלתי נגוע מכל צער אישי. אולם עצם זעמו, זעמו הכנה, הפכו אותו לאנושי חביב יותר.

"אכילס היה בלתי נסבל, אלמלא העקב שלו!"

"אני שמח, " הערתי, "אדוני הפרופסור, שגם לך יש את התסביכים שלך, שגם אתה מסגיר את שלך."

"התסביכים שלנו, " ענה פרויד, "הם מקור החולשה שלנו; הם גם לעתים קרובות מקור הכוח שלנו."

"אני תוהה, " הערתי, "מה התסביכים שלי!"

"אנליזה רצינית, " השיב פרויד, "לוקחת לפחות שנה. אולי אפילו שנתיים או שלוש שנים. אתה מקדיש שנים רבות מחייך לציד אריות. חיפשת, שנה אחרי שנה, את הדמויות יוצאות הדופן של הדור שלך, תמיד גברים מבוגרים ממך. רוזוולט, הקייזר, הינדנבורג, בריאנד, פוך, ז'ופר, ג'ורג' ברנדס, גרהארט האופטמן, וג'ורג' ברנרד שו. . . "

"זה חלק מהעבודה שלי."

"אבל זו גם העדפה שלך. האיש הגדול הוא סמל. החיפוש שלך הוא החיפוש של הלב שלך. אתה מחפש את האיש הגדול שיתפוס את מקומו של האב. זה חלק מתסביך האב שלך."

הכחשתי בתוקף את קביעתו של פרויד. למרות זאת, בהרהור מחדש, נראה לי שישנה אמת, שלא שמתי לב אליה, בהצעה האגבית שלו. יכול להיות שזה אותו הדבר שדחף אותי אליו.

"ב"יהודי הנודד" שלך, "הוא הוסיף, "אתה מרחיב את החיפוש הזה אל העבר. אתה תמיד המחפש של הגבר."

"הלואי, "הערתי לאחר זמן מה, "שהייתי יכול להישאר כאן מספיק זמן כדי להציץ בלב שלי דרך העיניים שלך. אולי, כמו המדוזה, הייתי מת מפחד אם הייתי רואה את הדימוי של עצמי! עם זאת, אני חושש שאני בקיא מדי בפסיכואנליזה. הייתי כל הזמן מצפה, או מנסה לצפות מראש, את הכוונות שלך."

"אינטליגנציה אצל פציינט", ענה פרויד, "איננה נכות. להיפך, היא לפעמים מקלה על המשימה."

מבחינה זו אמן הפסיכואנליזה שונה בהרבה מחסידיו, המתרעמים על כל הכעת עמדה של פציינט הנמצא בטיפולם.

רוב הפסיכואנליטיקאים אימצו את שיטת "האסוציאציה החופשית" של פרויד. הם מעודדים את הפציינט לומר כל מה שעולה בדעתו, לא משנה כמה טיפשי, כמה מגונה, כמה לא הולם, או לא רלוונטי זה עשוי להיראות. בעקבות רמזים שלכאורה נראים חסרי חשיבות, הם יכולים להתחקות אחר הדרקונים הנפשיים שרודפים אותו עד המאורה שלהם. הם לא אוהבים את הרצון של הפציינט לשיתוף פעולה אקטיבי, כי הם חוששים שברגע שיתברר לו כיוון החקירה שלהם, משאלות והתנגדויות, השואפות באופן לא מודע לשמר את סודותיו, עלולות לזרוק את צייד-הנפשי אל מחוץ לפסים. גם פרויד מכיר בסכנה זו.

"לפעמים אני תוהה, "שאלתי, "אם לא היינו מאושרים יותר אם היינו יודעים פחות על התהליכים שמעצבים את המחשבות והרגשות שלנו? הפסיכואנליזה גוזלת מהחיים את הקסמים האחרונים שלהם, כשהיא מתחקה אחר כל תחושה לאוסף התסביכים המקורי שלה. אנחנו לא נהיים שמחים יותר בכך שגילינו שכולנו אוגרים בליבנו את הפרא, את העבריין ואת החיה."

"מה ההתנגדות שלך לבהמות?" פרויד השיב. "אני מעדיף את חברת החיות לאין סוף יותר מאת החברה האנושית."

"למה?"

"בגלל שהן הרבה יותר פשוטות. הן לא סובלות מאישיות משוסעת, מדיס-אינטגרציה של האגו, הנובעת מניסיונו של האדם להתאים את עצמו לסטנדרטים הגבוהים מדי של הציוויליזציה עבור המנגנון האינטלקטואלי והנפשי שלו."

"הפרא, כמו החיה, הוא אכזרי, אבל הוא חסר את הרשעות של האדם המתורבת. רשעות היא נקמתו של האדם בחברה על המעצורים שהיא כופה. הנקמות הזאת מפיחה חיים הן ברפורמיסט והן בחטטן הפשוט. הפרא עלול לחתוך לך את הראש, הוא אולי יאכל אותך, הוא עשוי לענות אותך, אבל הוא יחסוך ממך את דקירות הסיכה הקטנות המתמשכות שהופכות את החיים בקהילה מתורבתת לפעמים כמעט בלתי נסבלים."

"ההרגלים הכי מטרידים והאידיאליזציה של האדם, ההונאה שלו, פחדנותו, חוסר יראת הכבוד, נולדים מהסתגלותו הלא מלאה (של האדם) לציוויליזציה מסובכת. זה תוצאה של הקונפליקט בין הדחפים שלנו לתרבות שלנו."

"כמה נעימים יותר הינם הרגשות הפשוטים, הישירים והעזים של כלב, מכשכש בזנבו או נובח את מורת רוחו! הרגשות של הכלב, "פרויד הוסיף במחשבה, "מזכירים את גיבורי העת העתיקה. אולי זו הסיבה שבגללה אנחנו מעניקים לכלבים שלנו, באופן לא מודע, שמות של גיבורים עתיקים כמו אכילס והקטור."

"הכלב שלי, "הערת, "הוא דוברמן פינצ'ר בשם 'אג'קס'."

פרויד חייך.

"אני שמח, "הוספתי, "שהוא לא יכול לקרוא. זה בהחלט היה הופך אותו בן בית פחות נחשק אם היה יכול לצעוק את דעתו על טראומות נפשיות ותסביכים אדיפליים!"

"אפילו אתה, פרופסור, מוצא את הקיום מורכב מדי. ובכל זאת, נראה לי שאתה עצמך אחראי חלקית למורכבות של הציוויליזציה המודרנית. לפני שהמצאת פסיכואנליזה, לא ידענו שהאישיות שלנו נשלטת על ידי מארח לוחמני של תסביכים מעוררי התנגדות רבה. הפסיכואנליזה הפכה את החיים לחידה מסובכת."

"בשום פנים ואופן לא, "ענה פרויד. "פסיכואנליזה מפשטת את החיים. אנחנו משיגים סינתזה חדשה לאחר אנליזה. הפסיכואנליזה מסווגת מחדש את מבוך הדחפים התועים, ומנסה להתפתל איתם סביב הסליל שאליו הם שייכים. או, כדי לשנות את המטאפורה, היא מספקת את החוט שמוביל את האדם החוצה מהמבוך של הלא מודע שלו."

"על פני השטח, זה נראה, למרות זאת, כאילו חיי אדם מעולם לא היו מורכבים יותר. וכן כל יום איזה רעיון חדש, שהועלה על ידך או על ידי תלמידיך, הופך את הבעיה של ההתנהלות האנושית חידתית יותר ובעלת יותר סתירות."

"פסיכואנליזה, לפחות, לעולם לא סוגרת את הדלת בפני אמת חדשה."

"חלק מהתלמידים שלך, יותר אורתודוקסים ממך, נאחזים בכל אמירה שנבעה ממך אי פעם."

"החיים משתנים. גם הפסיכואנליזה משתנה, "ציין פרויד. "אנחנו רק בתחילתו של מדע חדש."

"נראה לי שהמבנה המדעי שבנית מאוד מפותח, אבני היסוד - התיאוריה של "החלפה", של "מיניות אינפנטילית" ושל "סמלי החלום" וכו' - נראים קבועים למדי."

"למרות זאת, אני חוזר, אנחנו רק בהתחלה. אני רק מתחיל. הצלחתי לחפור אנדרטאות קבורות מהמצע התת-קרקעי של הנפש. אבל היכן שגיליתי כמה מקדשים, אחרים עשויים לגלות יבשת."

"אתה עדיין שם דגש רב על מין?"

"אני משיב במילותיו של המשורר שלך, וולט וויטמן: 'אבל הכל היה חסר, אלו חסר המין.² למרות זאת, כבר הסברתי לך שאני שם היום דגש כמעט שווה על מה שנמצא "מעבר" להנאה - המוות, השלילה של החיים. הרצון הזה מסביר מדוע יש גברים שאוהבים כאב - כצעד לכליון! זה מסביר מדוע כל בני האדם מחפשים מנוחה, מדוע משוררים מוקירים תודה ל-

למי שלא יהיו האלים

שאף חיים לא יחיו עד-עולם

שלעולם לא יקיץ המת ויהא לאדם

שגם הנהר הכי עייף ויגע

ייאסף רוגע אלי-גם³

"שו, כמוך, לא מבקש לחיות לנצח, אבל, "הערת, "בניגוד אליך, הוא מתייחס למין כלא מעניין."

"שו, "ענה פרויד בחיך, "לא מבין את המין. אין לו אפילו מושג קלוש על אהבה. אין פרשיית אהבה אמיתית באף אחד מהמחזות שלו. הוא עושה צחוק מפרשיית האהבה של הקיסר - אולי התשוקה הגדולה בהיסטוריה. כוונה, שלא לומר בזדון, הוא מנשל את קליאופטרה מכל הדרה ומצמצם אותה לכדי "נערת רוק"⁴ - חסרת חשיבות.

"הסיבה ליחס המוזר של שו אל האהבה, ולהכחשתו של המניע הקדמון של כל הפרשיות האנושיות, שגזול ממחזותיו את המשיכה האוניברסלית למרות הציוד האינטלקטואלי העצום שלו, טבועה בפסיכולוגיה שלו. באחת ההקדמות שלו, שו עצמו מדגיש את המתח הסגפני בטמפרמנט שלו.

"אולי עשיתי הרבה טעויות, אבל אני די בטוח שלא טעיתי כשהדגשתי את העליונות של הדחף המיני. בגלל שהדחף המיני כל כך חזק, הוא מתנגש הכי הרבה עם המוסכמות ואמצעי הבטחון של הציוויליזציה. האנושות, מתוך הגנה עצמית, מבקש להכחיש את חשיבותה העליונה.

"תגרד את הרוסי, יופיע הטטארי מתחת. עשה אנליזה לכל רגש אנושי, לא משנה כמה רחוק הוא יכול להיות מתחום המין, ואתה בטוח תגלה איפשהו את הדחף הקדום, שהחיים עצמם חבים לו את הנצחתם."

"בוודאי הצלחת להטביע את נקודת המבט הזו על כל הסופרים המודרניים. הפסיכואנליזה העניקה עוצמות

חדשות לספרות."

² מתוך אשה לי מחכה, בתוך עלי עשב מאת וולט ויטמן, עמ' 143. תרגם ש. הלקין, ספרית פועלים/ספרי מופת, 1952.

³ "The Garden of Proserpine" in Swinburn, Algernon Charles. תרגום חופשי ע"י אליזבת בלום תמיר.

⁴ במקור-flapper

"היא גם קיבלה הרבה מהספרות והפילוסופיה. ניטשה היה אחד הפסיכואנליטיקאים הראשונים. מדהים עד כמה האינטואיציה שלו מבשרת את התגליות שלנו. אף אחד לא זיהה בצורה מעמיקה יותר את המניעים הכפולים של ההתנהלות האנושית, ואת התעקשותו של עקרון העונג על תנודה בלתי פוסקת. זרתוסטרה שלו אומר:

תשע!

אבוד תאבד! אומר הכאב,

עשר!

אבל העונג-בנצחיות יחשוק-,

אחת עשרה!

עמוק-עמוק בנצחיות יחשוק!⁵

"ייתכן שדיונים בפסיכואנליזה פחות נרחבים באוסטריה ובגרמניה מאשר בארצות הברית, אבל השפעתה בספרות היא בכל זאת כבירה.

"תומס מאן והוגו וון הופמנשטאל חייבים לנו הרבה. שניצלר מקביל, במידה רבה, להתפתחות שלי. הוא מבטא בצורה פואטית הרבה ממה שאני מנסה למסור מבחינה מדעית. אבל, ד"ר שניצלר הוא לא רק משורר, אלא גם מדען".

"אתה, עניתי, "אינך רק מדען, אלא גם משורר. ספרות אמריקאית", המשכתי לומר, "ספוגה בפסיכואנליזה. רופרט יוז, הארווי או'היגנס ואחרים עושים עצמם הפרשנים שלך. בקושי אפשר לפתוח רומן חדש בלי למצוא איזו התייחסות לפסיכואנליזה. בין המחזאים יוג'ין אוניל וסידיני הווארד חבים לך עמוקות. "חוט הכסף", למשל, הוא רק הדרמטיזציה של תסביך אדיפוס."

"אני יודע, ענה פרויד. "אני מעריך את המחמאה, אבל אני מפקד מהפופולריות שלי בארצות הברית. העניין האמריקאי בפסיכואנליזה אינו חותר כל כך לעומק. פופולריזציה נרחבת מובילה לקבלה שטחית ללא מחקר רציני. אֶנְשִׁים רק חוזרים על ביטויים שהם למדו מהתיאטרון, או מהעיתונות. הם מדמיינים שהם מבינים פסיכואנליזה, בגלל שהם יכולים לדקלם כתוכים את מלמוליה! אני מעדיף את הלימוד האינטנסיבי יותר של פסיכואנליזה במרכזים אירופיים."

"אמריקה הייתה המדינה הראשונה שהכירה בי באופן רשמי. אוניברסיטת קלארק העניקה לי תואר כבוד, כשעוד הייתי מנודה באירופה. למרות זאת, אמריקה יצרה מעט תרומות מקוריות לחקר הפסיכואנליזה.

"אמריקאים הם מכלילים חכמים, הם לעתים רחוקות הוגים יצירתיים. יתר על כן, האמון הרפואי בארצות הברית, כמו גם באוסטריה, מנסה לתפוס את המקום בתחום. להשאיר את הפסיכואנליזה בידי רופאים בלבד היא קטלנית להתפתחותה. השכלה רפואית היא לעתים קרובות מגבלה כשם שהיא יתרון עבור הפסיכואנליטיקאי. זו מגבלה, אם מוסכמות מדעיות מקובלות מסוימות הופכות חרוטות עמוק מדי במוחו של הסטודנט."

⁵ ניטשה פרידריך וילהלם, מתוך כה אמר זרתוסטרא, שיר המחול האחר, עמ' 324, מגרמנית: אילנה המרמן, הוצאת עם עובד בע"מ, תל אביב, 2010.

פרויד חייב לומר את האמת בכל מחיר! הוא לא יכול להכריח את עצמו להחמיא לאמריקה, שם יש לו את רוב המעריצים. הוא לא יכול אפילו בגיל ששים ועשר להביא את עצמו לעשות מחוות שלום למקצוע הרפואה, שמקבל אותו רק בחוסר רצון גם עכשיו.

למרות היושרה הבלתי מתפשרת שלו, פרויד הוא נשמת האורבניות. הוא מקשיב בסבלנות לכל הצעה, אף פעם לא מנסה להכניע את המראיין שלו. נדיר הוא האורח שעוזב את נוכחותו בלי איזו מתנה, איזה סמל להכנסת אורחים!

החושך ירד.

הגיע הזמן עבורי לקחת את הרכבת חזרה לעיר ששיכנה בעבר את הפאר הקיסרי של ההבסבורגים. פרויד, מלווה באשתו ובתו, טיפס במדרגות המובילות מההר המבודד שלו אל הרחוב, כדי להיפרד ממני לשלום. הוא נראה לי אפור ועצוב, כשהוא נופף לפרידה.

"אל תגרום לי להיראות פסימי," הוא העיר, לאחר לחיצת היד האחרונה. "אני לא מתעב את העולם. להביע בוז לעולם היא רק עוד שיטה לחזר אחריו, כדי להשיג קהל ומחייאות כפיים!"

"לא, אני לא פסימי, לא בזמן שיש לי את הילדים שלי, אשתי והפרחים שלי!"

"לפרחים," הוא הוסיף בחיך, "למרבה המזל אין לא אופי ולא תסביכים. אני אוהב את הפרחים שלי. ואני לא אומלל - לפחות לא אומלל יותר מאחרים."

שריקת הרכבת שלי פילחה את הלילה. בוריוות נשאה אותי המכונית אל התחנה. לאט לאט הדמות הכפופה מעט וראשו האפור של זיגמונד פרויד הלכו ונעלמו במרחק.

כמו אדיפוס, פרויד הביט עמוק מדי לתוך עיניו של הספינקס. המפלצת מציעה את חידתה לכל נווד. את המשוטט שלא יודע את התשובה- היא תופסת באכזריות ומרצצת על הסלעים. עם זאת, היא עשויה להיות טובה יותר לאלו שהיא הורסת, מאשר לאלה המנחשים את סודה.

VIERECK, G. S. (1930). GLIMPSSES OF THE GREAT. NEW YORK:

THE MACAULAY COMPANY.

REIK, T.; STAFF, C.; & NELSON. B. N. (ED.) (1957).

PSYCHOANALYSIS AND THE FUTURE: A CENTENARY COMMEMORATION OF THE BIRTH OF SIGMUND FREUD.

NEW YORK: NATIONAL PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION FOR PSYCHOANALYSIS. INC. P. 1-11.

לינק לראיון/כתבה האינטרנטיים-

[/https://www.splitsubject.net/freud_interview](https://www.splitsubject.net/freud_interview)